

Kako so nam ukradli državo

Gašper Blažič, foto: arhiv Demokracije, Tone Stojko, Urban Cerjak, Matic Štojs, Wikipedia Commons

Pred časom so se režiserji »spontanih« vseslovenskih ljudskih vstaj spraševali, kdo nam je ukradel državo. Odgovor je dejansko že zdavnaj znan: državo so ukradli tisti, ki so ukradli osamosvojitve, ki so jo podpirali s figo v žepu.

Ob letošnjem dnevu državnosti, ko bo država Slovenija stara 24 let, se namreč velja vprašati, kako je prišlo do te kraje in kako vrniti slovenski pomladi mesto, ki ji pripada. Večina slovenske javnosti vedno bolj sprejema mitomansko laž in miselnost, da se je treba vrniti k Jugoslaviji in h komunizmu, ker so nas menda »osamosvojitelji slekli do gat«, zato veliko bolj bučno praznuje 70. obletnico »osvoboditve« kot pa 25. obletnico prelomnih dogodkov, ki so pripeljali do ločitve

od Jugoslavije (žal pa ne do dokončnega slovesa od komunizma).

Stisk roke kot mit Da bi lažje razumeli, do kakšnih prevar in zgodovinskih potvorb je prišlo že v času slovenske pomladi s strani (post)komunistov, velja še enkrat spomniti na petindvajseto obletnico prve komemoracije v Kočevskem rogu, ki jo mediji še vedno imenujejo »spravna slovesnost« zaradi stiska rok tedanjega predsednika predsedstva Milana Kučana in ljubljanskega

nadškofa Alojzija Šuštarja. Ko se je avtor teh vrstic pred leti pogovarjal z Antonom Drobničem iz Nove slovenske zaveze (nekdanjim generalnim državnim tožilcem), mu je slednji potrdil, da je bila slovesnost mišljena predvsem kot krščanski pogreb žrtev komunističnih pokolov. Vendar pa se je širil strah, da bi lahko prišlo do kakšnega hudega izgreda, zato je bilo »varneje«, da je bil na slovesnost povabljen zadnji šef CK ZKS, ki je nastopil kot slavnostni govornik in uporabil celo svetopisemske besede

iz Knjige modrosti. Da slovesnost prvotno ni bila mišljena kot »spravna«, je potrdil tudi nekdanji Šuštarjev tajnik in sedaj ljubljanski pomožni škof Anton Jamnik v intervjuju za »Slovenski čas« (priloga Družine). »Glede t. i. spravne slovesnosti 8. julija 1990 bi najprej rad poudaril, da je šlo za 'spominsko mašo', kot je napisano v naslovu celotnega besedila nadškofa Šuštarja in scenarija za televizijsko snemanje, oziroma za krščanski pogreb,« je v intervjuju zatrdil škof Jamnik, ki nadaljuje: »Nadškof

Šuštar je namreč v uvodu v sveto mašo dejal: 'Zbrali smo se v Kočevskem rogu, da opravimo simbolični krščanski pogreb domobrancev, mašo zadušnico in molitve za vse žrtve vojnih in povojnih let.' Zelo natančno moramo brati tudi to, kar je nadškof poudaril v pridigi. Med drugimi je dejal: 'Mi pa smo zbrani na kraju smrti in smrtnega molka, ki je trajal dolga leta v zamolčanosti dogodka in nedostopnosti kraja. Danes javno opravljamo simbolični krščanski pogreb domobrancev, ki so tu ali drugje našli svojo smrt. S tem simboličnim krščanskim pogrebom in mašo zadušnico stopajo v javnost in enakopravnost v slovenskem občestvu živih in mrtvih.' Kasneje v nagovoru je nadškof omenil tudi vse druge žrtve: partizane, druge žrtve vojne, Hrvat, Srbe ... Maši je sledil pogrebni obred. Prav je, da smo glede

Proslava ob razglasitvi samostojne Slovenije je pustila grenak priokus, saj je bil nadškofu Alojziju Šuštarju ob blagoslovitvi lipe izklopljen mikrofoni.

roške slovesnosti natančni: šlo je za pogreb, za mašo zadušnico za vse, ki so bili pobiti med vojno in po njej!« Škof Jamnik torej potrjuje, da je iz celotnega okvira več kot jasno, da je šlo za krščanski pogreb in ne za kakšno spravno slovesnost. »Nadškof Šuštar je sicer povabil k spravi in na koncu pridige dejal: 'Bodimo drug drugemu dobri in plemeniti in pošteni sopotniki in iskreni prijatelji. Bog je z nami!' Sprava se na strukturni ravni torej more dogajati – in upamo, da se bo zares zgodila! – samo med Novo Slovensko zavezo in zvezo borcev. Prav vsi kristjani in vsi ljudje ne glede na vero in prepričanje pa smo poklicani in povabljeni k odpuščanju, k spominjanju brez sovraštva in h graditvi novih odnosov, ki kljub zelo tragičnim dogodkom v zgodovini ob medsebojnem poslušanju in dialogu ter iskanju resnice lahko pomenijo novo kakovost bivanja. Trdno verjamem, da se to more zgoditi. Na pogrebno sveto mašo so prišli mnogi v globokem upanju, da se bo zares nekaj spremenilo, da bodo nastopili novi časi, novo upanje za slovenski narod v domovini in po svetu,« je nekdanji tajnik nadškofa Šuštarja dejal v intervjuju za »Slovenski čas«.

Lažna enotnost Prva javna komemoracija v Kočevskem rogu je bila slabo leto pred osamosvojitvijo Slovenije, natančneje 8. julija 1990. Kot ocenjujejo nekateri vidnejši akterji iz tistega časa (denimo zakonca Tine in Spomenka Hribar), naj bi prav ta »spravna slovesnost« kasneje omogočila nekakšno složnost pri projektu osamosvajanja. Postkomunisti so namreč v kasnejših letih prek svoje propagande dopovedovali, da je samostojna Slovenija plod politične enotnosti, kar seveda ni bilo res, pač pa je šlo za nekakšen mit, ki je

Leta 1988 je proces proti četverici slovensko pomlad ponesel na ulice, vendar pa je CK ZKS samo navzven pokazal večjo odprtost.

Kako iskren je bil v resnici zadnji šef partije in predsednik predsedstva RS Milan Kučan leta 1990, ko je podal roko nadškofu Šuštarju v Kočevskem rogu?

nasprotnike osamosvojitve opral vsake krivde. V prvi etapi tranzicije (nekje do leta 2000) sicer res ni bilo videti kakšnega zelo izrazitega nasprotovanja osamosvojitvi, čeprav so se že tedaj začela kazati nekatera znamenja. Ko je namreč oblast v roke dobila LDS (leta 1992), se je začela krepiti težnja, da se praznovanje dneva državnosti postavi na stranski tir, Kučan pa je v vlogi predsednika republike podelil odlikovanja tistim, ki so osamosvojitvi nasprotovali. Že poleti 1991 je bila prva žrtev »politične tajkunizacije« osamosvojitve slovenska policija, z afero Depala vas leta 1994 še Slovenska vojska,

v nadaljnjih petnajstih letih pa so postkomunisti izvedli sovražni prevzem še med veterani vojne za Slovenijo. Skozi medije je nato postkomunistom uspelo uveljaviti tudi mit, da je bila osamosvojitve samo nadaljevanje razvoja, ki ga je začela OF, in da osamosvojitve sploh ne bi bilo, če ne bi s temi procesi začeli kar komunisti sami. Očitno pa so protagonisti te mitomanije pozabili, da se je ZKS še leta 1987 ob izidu 57. številke Nove revije zelo arogantno obnašala, nekoliko pa se je potegnila nazaj šele dobro leto pozneje, ko je prišlo do procesa proti četverici (JBTZ). Padec Ceaușescujeva ►

Stane Dolanc je tudi po formalni upokojitvi leta 1989 ostal Kučanov politični mentor, ki je vplival tudi na Kučanovo jugoslovansko držo.

drugače, če ne bi tedanji hrvaški predsednik Franjo Tuđman navno verjel, da JLA ne bo napadla Hrvaške, in je zato celo prekinil sodelovanje s Slovenijo, v svoji ekipi pa dopustil delovanje nekdanjim visokim kadrom hrvaške Udbe.

S figo v žepu Toda vrnimo se k Sloveniji in k že omenjenemu intervjuju z Jamnikom, njegovi oceni »stiska rok« v Kočevskem rogu in vsemu, kar je sledilo. »Režija dogodka je bila skrbno pripravljena in kot »spin« so jo vsi mogoči mediji vsa leta do danes premišljeno lansirali doma in po svetu ter tako ustvarili – bolje: zmanipulirali – javno mnenje in zavest, da je šlo v Kočevskem rogu za t. i. spravno slovesnost, partnerja v tej spravi pa naj bi bila nadškof Šuštar in predsednik Kučan. Takšna razlaga se je dejansko 'prijela' med ljudmi, a je bila manipulacija iz preračunljivega pragmatizma. Šlo je za prevaro, ki se vleče vse do danes,« je jasen pregovorno diplomatski škof Jamnik, ki je zavrnil mit o nekakšnem konfliktu med NOB in Cerkvijo, češ

► režima v Romuniji leto in pol kasneje je potrdil, da bi aroganten odziv slovenskih komunistov lahko sprožil protiofenzivo, zato so že pred tem za vsak primer v pokoj poslali še poslednjega dogmatika (Franceta Popita) in pragmatično razglasili evropsko usmeritev ter »sestop z oblasti« (tudi z amandmaji k republiški ustavi, ki jih je septembra 1989 sprejela še socialistična skupščina). Zanimivo je namreč, da se je komunistično vodstvo Slovenije konec osemdesetih let veliko konfrontiralo z Miloševićevo Srbijo, medtem ko so je Demos po prihodu na oblast konfrontiral predvsem z zveznimi organi. Morda tudi zato, ker niaj bi se bil Milošević po spodleteljem projektu unitaristične Jugoslavije (z odpovedjo t. i. mitinga resnice) usmeril predvsem v graditev Velike Srbije (kar pomeni, da je tiho privolil v odcepitev oz. »amputacijo« Slovenije). Po spodleteljem 14. kongresu ZKJ v začetku leta 1990, ki ga je zapustila

slovenska delegacija (kar ji je prišlo zelo prav zaradi bližine prvih demokratičnih volitev!), se je žarišče spopadov s Kosova preselilo v Knin. Poleti istega leta je tam prišlo do prvega večjega upora Srbov v Severni Dalmaciji, Liki in Kordunu, spopadi pa so se začeli širiti proti severu in so zajeli tudi območja ob meji z BiH in v Slavoniji. Vse to je privedlo

do nastanka SAO Krajine, ki se je nato preimenovala v Republiko Srbsko krajino. Po osamosvojitvi Hrvaške (hkrati s Slovenijo!) je »balvanska revolucija«, ki je do takrat že terjala nekaj smrtnih žrtev, prerasla v pravo vojno, problem okupiranih ozemelj pa je bil rešen šele štiri leta kasneje z operacijo Nevihta. Morda bi se zgodba lahko razpletla

Ljubljanski pomožni škof Anton Jamnik (na sliki na Kongresnem trgu, kjer je blagoslavljal križe z napisi števila žrtev komunističnega nasilja iz posameznega kraja) opozarja na zgodovinske manipulacije s komemoracijo v Kočevskem rogu leta 1990.

saj je bilo tudi veliko partizanov vernih. Osebo sicer meni, da je bila gesta vrhovnega šefa države, da poda roko nadškofu, »samo po sebi dejanje, ki je vredno vsega spoštovanja«. »Končno lahko vsakdo pride na pogreb, saj je to znamenje spoštovanja do pokojnih in izraz sožalja vsem domačim oziroma tistim, ki jih je smrt najbolj prizadela. Vsa dejanja okoli organizacije tega dogodka in vsa poznejša dogajanja pa žal dokazujejo, da je šlo za preračunljivo izbran scenarij. Žal to kažejo mnoga dejstva, ki jih v mesecih in letih po pogrebni maši v Rogu nikakor ne moremo in ne smemo prezreti,« meni Jamnik. »Nadškof je imel globoko v srcu močno vero in zaupanje, da so po prvih demokratičnih volitvah vendarle zasijali žarki velikonočnega jutra; da bo umrlo seme rodilo sadove. Toda 'molk velike sobote' je bil veliko daljši, kot smo takrat mislili. Nadškof, ki je vedno znova poudarjal pomen medsebojnega spoštovanja, vabil k odkrivanju resnice in naredil vse, kar je mogoče, skupaj z vsemi kristjani in drugimi ljudmi dobre volje, da bi bili enotni (pred plebiscitom decembra 1990 je naredil vse, da bi se odločili za samostojno slovensko državo), je prvi 'hladen tuš' in veliko razočaranje doživel, ko so visoki politiki pred slovesnostjo 26. junija 1991 kričali, da Šuštar na razglasitvi samostojne države nima kaj iskati, sploh pa nima kaj govoriti. Tako so mu pri blagoslovu lipe izključili mikrofon in ta izključeni mikrofon še zdaj kriči in govori o vsej realnosti razmer takrat pa tudi še danes. Na poti domov s slovesnosti je izrazil svojo žalost in razočaranje in mi rekel: 'Tone, tega pa res ne morem razumeti, pa tako sem upal, verjel, naredil vse, kar je mogoče, za našo deželo.' Nadškof je imel veliko mednarodnih povezav in prijateljev z najvišjimi predstavniki Cerkve v Evropi, imel je osebno podporo takratnega papeža Janeza Pavla II., prijateljstvo z nekdanjim švicarskim predsednikom Furglerjem ... Ali res ni mogoče zaupati, verjeti dani besedi? Kaj pomaga stisk rok v Rogu, ki so ga znova in znova ponavljali v vseh

medijih, ko pa se potem zgodi jo čisto nasprotna dejanja? 'Ali je prav, da sem to naredil ...' se je spraševal. Dvom v njem je bil vedno močnejši: 'Ali sem bil prevaran?' Nadškofu Šuštarju sem vedno znova govoril, da je šel v Kočevski rog zaradi pogrebne maše, ki jo je daroval za vse žrtve med vojno in po njej, da je šel simbolično blagoslovit toliko grobov v Kočevskem rogu pa tudi po celi Sloveniji in po svetu,« je še dejal škof Jamnik.

Kučanova vzporedna politika

Karkoli že, prav gesta z izključenim mikrofonom na osrednji razglasitvi samostojne Slovenije (proslava je bila 26. junija 1991) kaže, koliko je šlo komunistični nomenklaturi s Kučanom na čelu v resnici za osamosvojitve, za katero je Kučan še leto prej priznal, da nikoli ni bila njegova najintimnejša opcija. Navsezadnje se je to pokazalo tudi ob prihodu Demosove vlade na oblast sredi maja 1990, ko je bilo razoroževanje teritorialne obrambe že v teku, predsednik predsedstva pa bi lahko uporabil svoja pooblastila že prej. Kot je znano, je tedaj novi republiški sekretar za obrambo Janez Janša nemudoma reagiral tudi s tajnim, vendar zakonsko pokritim projektom Manevrske strukture narodne zaščite, katerega namen ni bil samo pridobiti vsaj del odvzete oborožitve, pač pa postaviti tudi novo platformo TO, ki je tako postala prava slovenska vojska in ne več pomožna formacija JLA v skladu s samoupravno doktrino o splošni ljudski obrambi (SLO) in družbeni

samozaščiti (DS). Ob tem velja spomniti tudi na mnenje Milana Balažica o dogajanju v CK ZKS v času slovenske pomladi. Leta 2004 je Balažic v intervjuju za Mladino (ob izidu svoje knjige Slovenska demokratična revolucija) dejal, da je zanj »pravljica, ko Kučan govori, da je bil tudi on žrtev in da o zaprtju Janeza Janše ni vedel nič«. »Zaprtje (treh od štirih obsojencev v zadevi JBTZ, op. G. B.) je izpeljala slovenska SDV, takšnih zadev v tistem obdobju nikoli ni ukazoval kdo na nižji ravni, center tega je bila partija, in to vrh partije, in to predsednik partije. Brez njegovega neposrednega navodila nihče ni imel avtonomije te vrste, da bi sam ukrepal in da bi zelo tvegano akcijo izpeljal samostojno,« je tedaj dejal Balažic. Kot je še dejal v intervjuju, se je Kučan navzven po aferi JBTZ sicer spremenil, nekoliko se je ustrašil množičnega odbora, »navznoter pa je še vedno skušal obvladovati vse mehanizme moči in se nekako pogoditi z beograjsko centralo o tem, da lahko sam uredi razmere v Sloveniji«. »Vsi represivni mehanizmi so tekli naprej, skušala se je zmanjšati vloga afere in podobno. V nekem trenutku pa je Kučan ugotovil, da se mora s civilno družbo pogajati. Prišlo je obdobje, ko sta se on in predsednik predsedstva Stanovnik tajno sestajala s člani odbora. Partija se je zavedala moči odbora in Stanovnik je odkrito priznal, da bi Bavčarjev odbor na volitvah premagal partijo. Kučan je tako hkrati paktiral z Beogradom in s Slovenci. Kadar je bila kakšna huda seja v Beogradu in

Postkomunistična stran niti ne skriva več svojega prezira do osamosvojitve Slovenije in hkrati simpatij do komunistične Jugoslavije.

je v Sloveniji potreboval podporo, je bil do odbora popustljiv, ko pa je tam dosegel 'zmago', je ves pogumen zaostрил položaj in nacionalistična gibanja v Srbiji enačil z demokratičnimi pobudami v Sloveniji,« je še dejal Balažic, nekdanji poslanec SDP.

Ko so sanje dovoljene Skratka, če nekako povzamemo oba intervjuja, »svežega« s škofom Jamnikom in tistega iz leta 2004 s politologom Milanom Balažicem, lahko vidimo, kako je komunistična partija svoj »nacionalizem« dejansko gradila na pragmatizmu, pri čemer je bil »narod« za komuniste le skupnost proletarcev. Zato je Anton Drobnič že pred leti v intervjuju za Demokracijo upravičeno opozoril, da ni mogoče dobesedno razumeti sintagme »narodnoosvobodilni boj«, saj je šlo v resnici za »ljudskoosvobodilni«, torej revolucionarni boj. Vse to pa se je navsezadnje pokazalo tudi v času slovenske pomladi, ko so slovenski komunisti z navideznim »sestopom z oblasti« in zagovarjanjem »nacionalnih interesov« pripravili vse potrebno za nadaljevanje svojega revolucionarnega projekta. S tem pa postane na neki način razumljivo, zakaj je v letih 1990 in 1991 prišlo do nekakšnega »prilaganja« komunistom pri iskanju soglasja za osamosvajanje – celo po plebiscitu, ko se je velika večina Slovencev odločila za samostojnost, kljub temu pa je postkomunistični del politike ves čas blokiral osamosvojitvena prizadevanja Demosove vlade. Očitno pa je rdeča nit Kučanovega govora leta 1991 (»Nocoj so dovoljene sanje, jutri je nov dan«) simbolno dovolj zgovorna, saj kaže na to, da dejansko nikoli ni prišlo do ločitve od jugokomunizma, tragika tega dogajanja pa je v tem, da je postkomunistom uspelo tudi na podlagi domnev nih (izmišljenih) obljub o Sloveniji kot »drugi Švici« usmeriti krivdo za neuspeh tranzicije na nasprotnike. **D**